

Statistik om svenska och utländska fartyg i svensk regi

2002

TK0808

A. Allmänna uppgifter

A.1 Ämnesområde

Transporter och kommunikationer

A.2 Statistikområde

Sjöfart

A.3 Statistikprodukten ingår i Sveriges officiella statistik

A.4 Ansvarig

Myndighet/organisation: Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA

Adress: Box 17 213, 104 62 STOCKHOLM.

Kontaktperson: Lennart Thörn

Telefon: 08 – 506 206 81

Telefax: 08 – 506 206 10

E-post: lennart.thorn@sika-institute.se

A.5 Producent

Myndighet/organisation: Statistiska centralbyrån, SCB, MR/TRP

Adress: 701 89 ÖREBRO

Kontaktperson: Ingemar Ekander

Telefon: 019 – 17 61 77

Telefax: 019 – 17 65 69

E-post: ingemar.ekander@scb.se

A.6 Uppgiftsskyldighet

Uppgifter avseende fartygens användning och bränsleförbrukning insamlas på en enkät. Skyldighet att lämna uppgifter föreligger enligt lagen om den officiella statistiken (SFS 2001:99), förordningen om den officiella statistiken (SFS 2001:100) och SIKA:s föreskrifter (KAMFS 2001:7) och (SIKAFS 2001:5).

Uppgifter avseende fartygsbestånd hämtas från däremot ett administrativt material – Skeppsregistret. Sjöfartsverket övertog detta register från Stockholms Tingsrätt den 1 december år 2001.

A.7 Sekretess och regler för behandling av personuppgifter

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Mikrodata som gör identifikation av objekt möjlig lämnas inte ut.

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1998:204). På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (2001:99) och förordningen (2001:100) om vissa personregister för officiell statistik.

A.8 Gallringsföreskrifter

Statens institut för kommunikationsanalys, SIKA, i egenskap av statistikansvarig myndighet, har arkivansvar för undersökningen.

A.9 EU-reglering

Föreligger ej

A.10 Syfte och historik

”Svenska och utländska fartyg i svensk regi” har genomförts i sin nuvarande form fr.o.m. årgång 1998 efter en sammanslagning av de båda tidigare undersökningarna ”Den svenska handelsflottan” (beståndsuppgifter) och ”Svenska och utländska fartyg i svensk regi ” (uppgifter om fartygens användning, bemanning och bränsleförbrukning).

Statistiken syftar till att belysa utvecklingen av den svenska handelsflottan och dess sammansättning. Den visar dessutom beståndet av specialfartyg - och fr.o.m. årgång 1998 även fiskefartyg. Statistiken skall vidare belysa den svenska sjöfartsnäringens användning av svenska och inhyrda utländska handelsfartyg samt fartygens bemanning och bränsleförbrukning.

Uppgifter om den svenska handelsflottan redovisades redan under början av 1900-talet i Kommerskollegiums publikation ”Sjöfart”. Undersökningen genomfördes kvartalsvis mellan åren 1974 och 1989. Under de följande fyra åren saknades finansiering. ”Den svenska handelsflottan” genomfördes därefter som en årlig undersökning under åren 1994-1997.

Även uppgifter om användningen och bemanningen av den svenska handelsflottan redovisades under början av 1900-talet i ”Sjöfart”. Uppgifter om bränsleförbrukning tillkom 1935. Undersökningen har genomförts i sin nuvarande form sedan mitten av 1980-talet. Uppgifter om inhyrda utländska fartyg inhämtades först från provundersökningar. Uppgifterna redovisas fr.o.m. 1983, vissa finns även för åren 1981 och 1982.

A.11 Statistikanvändning

Resultaten av beståndsuppgifter efterfrågas framför allt av Finans-, Utrikes- och Näringsdepartementen, Sjöfartsverket, Försvars- och Marinstaberna samt av de olika branschorganisationerna inom sjöfartsnäringen. Uppgifterna efterfrågas vidare av diverse internationella organ - bl a för att ingå i publikationer som belyser olika länders handelsflottor. Resultaten används också av Nationalräkenskaperna vid SCB för beräkning av nationalförmögenheten respektive löpande investeringar.

Statistiken används för bedömningar inom sjöfartspolitik samt för allmän information rörande utvecklingen av dels hela den svenska handelsflottan och dels de olika typer av fartyg som ingår i flottan.

Uppgifter om den svenska handelsflottan utgör också underlag för den enkätundersökning där uppgifter om fartygens användning och bränsleförbrukning insamlas. Uppgifterna om bränsleförbrukning används bl a som underlag för försörjningsberedskap. De främsta användarna av dessa resultat är Överstyrelsen för Civil Beredskap, NUTEK och STEM. Statistiken används dessutom av sjöfartens branschorganisationer.

SIKA har inte tillsatt programråd för produkten.

A.12 Uppläggning och genomförande

Producenten erhåller registerutdrag från Skeppsregistret och dataregistrerar sedan uppgifter avseende respektive fartygs signal, bruttodräktighet, dödvikt, byggnadsår, byggnadsland och hemort m.m. Producenten svarar också för kodning av fartygets typ samt orsak till förändringar i beståndet. Vad som avses med skepp beskrivs närmare i avsnitt 1.1.1 "Objekt och population", nedan.

Fr.o.m. årgång 1998 erhålls uppgifter om fiskefartyg från Fiskeriverket.

Vid slutberäkningarna granskas beståndsuppgifterna, såväl per fartyg som per redovisningsgrupp. Arbetet är främst inriktat på att kontrollera uppgifterna för större fartyg samt fartyg som registrerats eller avregistrerats under året.

Uppgifter om fartygens bemanning hämtas från Sjömansregistret vid Sjöfartsverket.

För svenskregistrerade handelsfartyg med en bruttodräktighet om minst 100 skickar SCB ut blanketter till samtliga företag/ personer som enligt Skeppsregistret ägt fartyg eller varit huvudredare under året. Motsvarande enkäter skickas även ut till de företag som lämnat uppgifter om inhyrda fartyg under föregående år samt till ett antal företag som enligt andra källor hyrt in utländska fartyg.

SCB avregistrerar sedan inkomna blanketter och gör därefter en kombinerad granskning och dataregistrering. Vid slutbearbetningarna görs dessutom manuell granskning av tabeller.

A.13 Planerade förändringar i kommande undersökningar

Undersökningen är föremål för en löpande översyn.

B. Kvalitetsdeklaration

0 Inledning

Svenska och utländska fartyg i svensk regi är en årlig undersökning som dels visar bestånden av svenskregistrerade handels-, special-, och fiskefartyg och dels visar användning, bemanning och bränsleförbrukning av den svenska handelsflottan samt inhyrda utländska handelsfartyg. Statistik publiceras efter ca två respektive sju månader efter årets utgång på SIKA:s webbplats.

1 Innehåll

1.1 Statistiska målstorheter

1.1.1 Objekt och population

I den del av undersökningen som avser fartygsbestånd utgör samtliga handels- och specialfartyg med svensk flagg undersökningsobjekt. Dessa är registrerade i Skeppsregistret vid Sjöfartsverket (Stockholms Tingsrätt hade ansvaret för detta register före den 1 december 2001). Fr.o.m. årgång 1998 omfattas även fiske-fartyg. I undersökningen ingår däremot inte de fartyg som i Skeppsregistret klassificerats som fritids-, restaurang-, logementsskepp el.dyl.

Som *skepp* registreras fartyg vars skrov har en längd av minst tolv meter och en bredd av minst fyra meter. Fartyg som ej uppnår dessa mått kallas båt. Dessa registreras i Båtregistret och ingår ej i undersökningen, liksom fartyg i Skeppsbyggnadsregistret (även dessa register finns vid Sjöfartsverket). Statsskepp (ägda av staten och avsedda för ”statsändamål”) samt svenskägda fartyg med utländsk flagg omfattas inte heller av undersökningen.

Med *handelsfartyg* avses skepp som används för transporter av varor och/eller passagerare. Skeppsregistret omfattar drygt 900 handelsfartyg, varav ca 400 har en bruttodräktighet om minst 100.

Med *specialfartyg* avses skepp som används för stödtjänster inom sjöfarten eller för andra arbeten till sjöss. I Skeppsregistret finns ca 600 specialfartyg, varav ca 250 har en bruttodräktighet om minst 100.

Redovisningen av *fiskefartyg* omfattar endast skepp med en bruttodräktighet om minst 100. Den 31 december 2001 uppgick antalet till 109.

I den enkätundersökta delen undersöks svenskregistrerade handelsfartyg med en bruttodräktighet om minst 100 samt de ca 250 utländska fartyg som under året varit inhyrda av svenskregistrerade bolag. Svenskägda fartyg med utländsk flagg (”svenskkontrollerat tonnage”) ingår endast i de fall de varit inhyrda av svenskregistrerat bolag.

1.1.2 Variabler

De primära beståndsvariablerna för respektive fartyg är signal (används som identitetsbegrepp), bruttodräktighet (ett sortlöst storleksmått som avser volymen i ett fartygs slutna rum), dödvikt (ett storleksmått som anges i ton och som visar vikten av den last som ett fartyg kan bära), ”fartygskategori” (handels- special- respektive fiskefartyg), typ av fartyg, byggår samt hemort. För fartyg som registrerats respektive avregistrerats under året är datum för detta en primär variabel.

Primära variabler i enkätundersökningen är uppgifter om ägarnas organisationsnummer, namn och adress, liksom respektive fartygs användning, bemanning och bränsleförbrukning. I redovisningen används ”bruttodräktighetsdagar” (respektive fartygs bruttodräktighet multiplicerat med antalet dagar det använts) som kapacitetsmått. Detta ger en mer rättvisande bild av sjöfartens struktur än antal fartyg och bruttodräktighet, eftersom vissa fartyg hyrs in endast under en kort period.

1.1.3 Statistiska mått

Statistiska mått är summa/aggregerat.

1.1.4 Redovisningsgrupper

Beståndsuppgifter avseende handelsfartyg och specialfartyg den 31 december redovisas fördelat på typ av fartyg, på storlek och ålder samt på hemmahamnar. Fr.o.m. 1998 års redovisning ingår även ett bestånd av inhyrda utländska handelsfartyg, fördelade på fartygstyp. Dessutom tillkom fiskefartyg - vilka redovisas fördelat på storlek, ålder samt hemmahamnar. Redovisningen begränsas i de flesta fall till fartyg med en bruttodräktighet om minst 100. Samtliga beståndsuppgifter avser den 31 december.

Handelsfartyg redovisas för följande typer: Tankfartyg, bulk- och tankfartyg, bulkfartyg, kyl- och frysfartyg, torrlastfartyg samt passagerarfartyg. Dessa indelningar gäller för såväl beståndsuppgifter som för användning. Fr.o.m. årgång 1994 särredovisas passagerarfärjor respektive övriga passagerarfartyg. För handelsfartyg redovisas dessutom nettoförändringar av beståndet fördelat på fartygstyp samt orsak till förändring.

Specialfartyg redovisas för följande typer: Pråmar, offshoreplattformar, isbrytare, bogser- och bärgningsfartyg samt övriga specialfartyg.

Fartygens huvudsakliga användning redovisas i följande grupper: I fart mellan svenska hamnar, i fart mellan svenska och utländska hamnar, uthyrda till utlandet, ej använda samt okänd användning.

Fartygens bemanning fördelas på befattning. Uppgifterna avser den 30 september.

Svenska rederiers bränsleförbrukning fördelas dels på de fyra grupperna svenska handelsflottan, svenska fartyg uthyrda till utlandet, inhyrda utländska fartyg och vidareuthyrda utländska fartyg och dels på bränsle från lager i Sverige respektive i utlandet.

1.1.5 Referenstider

Kalenderår.

1.2 Fullständighet

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Primäruppgifterna i Skeppsregistret bedöms vara av god kvalitet.

2.2 Osäkerhetskällor

2.2.1 Urval

Totalundersökning

2.2.2 Ramtäckning

Ett begränsat antal registerutdrag kommer först året efter att fartyget registrerats eller avregistrerats. Detta medför en marginell eftersläpning i statistiken.

Det föreligger sannolikt en viss undertäckning av inhyrda utländska fartyg, eftersom något register över sådana saknas.

2.2.3 Mätning

De redovisade uppgifterna om förändringar av fartygsbestånden baseras delvis på rimlighetsantaganden, eftersom SCB saknar heltäckande information om orsak till registrering eller avregistrering. Ett nyregistrerat fartyg som är byggt i utlandet antas vara inköpt begagnat om inte det senaste året anges som byggnadsår.

Detta kan medföra en viss underskattning av det verkliga antalet nybyggda fartyg. Ett avregistrerat fartyg antas vara sålt till utlandet om SCB inte har information om förlisning eller skrotning.

Som "ommätning" redovisas den skillnad i bruttodräktighet jämfört med föregående år som orsakats av att fartyg blivit ommätta.

Som övrig ökning respektive minskning redovisas fartyg som omklassats (till annan typ av fartyg). Här ingår även registerjusteringar.

Vissa uppgiftslämnare har svårt att ange bränsleförbrukningen – detta gäller främst för fartyg som varit uthyrda. Några väljer att lämna uppskattade värden medan andra avstår från att lämna denna uppgift.

2.2.4 Svartsbortfall

För 2001 års enkätundersökning har uppgifter ej inkommit för 56 svenska fartyg, vilket motsvarar 4,4 procent av handelsflottans bruttodräktighet. Dessutom förekommer ett partiellt bortfall av enstaka variabler. Flertalet av uppgifterna har emellertid kunnat bortfallskorrigeras med hjälp av föregående års blankett eller andra källor. 17 fartyg, motsvarande 0,2 procent av handelsflottans bruttodräktighet, har redovisats som "fartyg med okänd användning".

Andelen bortfall av inhyrda utländska fartyg är inte känt. 15 "kända" fartyg har bortfallskorrigerats med hjälp av föregående års blankett eller andra källor.

2.2.5 Bearbetning

Uppgift om dödvikt saknas ofta på registerutdragen. SCB har i möjligaste mån använt Lloyds register eller andra källor för komplettering. Dödviktscapaciteten kan endast redovisas för lastfartyg och passagerarfärjor.

Samma fartyg kan ha fått olika klassificering av fartygstyp i olika register - detta gäller i synnerhet för bulk- och torrlastfartyg. För svenskregistrerade fartyg har SCB följt Skeppsregistrets klassificering, men har i några undantagsfall bedömt att fartygen är av annan typ än vad som angivits på registerutdragen.

Sju skepp har exkluderats från redovisningen. Enligt enkätundersökningens

uppgiftslämnare används fem av dessa för andra ändamål än handelssjöfart medan ett har förlit och ett är skrotfärdigt.

Redovisningen av hemmahamn för handels- och specialfartyg med en brutto-dräktighet om minst 100 avser egentligen fartygets hemort. Denna bestäms av ägaren. SCB har emellertid gjort bedömningen att hemort motsvarar hemmahamn för dessa något större fartyg. För fiskefartyg avser redovisningen den verkliga hemmahamnen.

Sjöfartens fackliga organisationer har påpekat att uppgifterna om påmönstrade besättningar är svårtolkade. Flertalet fartyg har två besättningar, men det är endast den påmönstrade besättningen som redovisas. Färjornas besättningar räknas däremot som påmönstrade även när de inte är i tjänst.

2.2.6 Modellantaganden

-

2.3 Redovisning av osäkerhetsmått

-

3 Aktualitet

3.1 Frekvens

Undersökningen genomförs årligen

3.2 Framställningstid

Framställningstiden för hela undersökningen uppgår till sju månader, vissa beståndsuppgifter avseende de svenskregistrerade fartygen offentliggörs efter två månader.

3.3 Punktlighet

Publiceringen sker enligt publiceringsplanen för serien Sveriges officiella statistik som redovisas av SCB och regleras i avtal med SIKÅ.

4 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

4.1 Jämförbarhet över tiden

Jämförelser av den svenska handelsflottans utveckling över tiden försvåras av att indelningen i fartygstyper varierat, liksom att den gamla nedre storleksgränsen 20 nettoton fr.o.m. slutet av 1950-talet i allt högre grad ersattes av 100 bruttoton. Fr.o.m. 1982 trädde nya internationella regler för skeppsmätning (Universal Regulations) i kraft i Sverige - begreppet bruttoton ersattes av bruttodräktighet.

Uppgifterna avseende 1994 års bestånd och senare kan - med viss försiktighet - jämföras med motsvarande från 1980-talet. Omfattande skeppsmätningar under 1994 medförde emellertid att den totala bruttodräktigheten för torrlastfartyg och passagerarfärjor ökade avsevärt.

Uppgifterna om fartygens bemanning är jämförbara sedan år 1986. Uppgifter om användning och bränsleförbrukning kan med viss försiktighet jämföras med de första åren då uppgifter om utländska inhyrda fartyg började redovisas - dvs 1981 respektive 1983.

4.2 Jämförbarhet mellan grupper

”World Fleet Statistics” från Lloyds Register innehåller vissa uppgifter om svenskregistrerade handels- och specialfartyg. Lloyds indelningar i olika fartygstyper är inte helt jämförbara med den här tillämpade. Antalet redovisade fartyg är färre - skillnaden gäller uteslutande övriga passagerarfartyg.

4.3 Samanvändbarhet med annan statistik

Sveriges Redareförening, Svensk Sjöfartstidning och Sjöfartens Analys Institut redovisar också uppgifter om den svenska handelsflottan. Dessa är inte direkt jämförbara med föreliggande redovisning - men ger däremot en kompletterande bild av den svenska sjöfartens omfattning, eftersom även svenskägt/svensk-kontrollerat tonnage med utländsk flagg ingår.

5 Tillgänglighet och förståelighet

5.1 Spridningsformer

Statistiken publiceras årligen i SIKAs Statistiska meddelanden SSM 022. Pressmeddelanden ges ut vid varje publiceringstillfälle. Dessutom offentliggörs ett årligt pressmeddelande om den svenska handelsflottans bestånd under februari månad. Rapporterna finns tillgängliga i pdf-format på SIKAs webbplats.

Publicering i Sveriges statistiska databaser är ännu ej planerad.

5.2 Presentation

Det statistiska meddelandet består av tabeller, diagram och kommentarer. Meddelandet avseende år 2001 består av 32 sidor.

Summariska tabeller över den svenska handelsflottans bestånd och användning finns även i SCB:s Statistisk Årsbok.

5.3 Dokumentation

Ytterligare dokumentation kring undersökningen än vad som finns i SM samt denna produktbeskrivning saknas ännu.

5.4 Tillgång till primärmaterial

Statens institut för kommunikationsanalys, SIKAs, i egenskap av statistikansvarig myndighet är registeransvarig för undersökningen.

5.5 Upplysningstjänster

SIKA, Lennart Thörn
Tel: 08 – 506 206 81

SCB, Ingemar Ekander
Tel: 019 – 17 61 77